

บทที่ 3

สภาพทั่วไปของเงินเฟ้อและนโยบายการเงินของประเทศไทยในปัจจุบัน

ในบทนี้จะกล่าวถึงสภาพทั่วไปของภาวะเงินเฟ้อ เพื่อให้เข้าใจถึงภาวะเงินเฟ้อ สาเหตุการเกิดภาวะเงินเฟ้อในประเทศไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ตลอดจนการดำเนินนโยบายการเงินในปัจจุบันของธนาคารแห่งประเทศไทยภายใต้กรอบเงินเฟ้อ (Inflation Targeting)

สภาพทั่วไปของภาวะเงินเฟ้อ

ภาวะเงินเฟ้อ (ธรรมรักษ์, 2547) คือ ภาวะที่ระดับสินค้าและบริการในระบบเศรษฐกิจปรับตัวสูงขึ้นเรื่อย ๆ จนทำให้ค่าเงินลดลงเมื่อเทียบกับราคาของสินค้าและบริการอื่น ๆ ปัญหาเงินเฟ้อเป็นปัญหาที่สามารถส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจทำงานอย่างผิดปกติได้อย่างรุนแรงเนื่องจากเงินนั้นเป็นตัวกลางในการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ หากค่าของเงินลดลงเรื่อย ๆ ประชาชนอาจเลิกถือเงินและหันกลับไปใช้วิธีการและเปลี่ยนสินค้าโดยตรง (Barter) แทน ที่ผ่านมาในประวัติศาสตร์เศรษฐกิจโลกนั้น เมื่อเงินเฟ้อเร่งตัวขึ้นจนภาครัฐควบคุมไม่ได้แล้วเงินจะหมดค่าในฐานะตัวกลางในการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการส่งผลให้การผลิตการลงทุน และการจ้างงานหยุดชะงักการหาสินค้าและบริการมาบริโภคทำได้ยากลำบาก ส่งผลก่อให้เกิดปัญหาสังคมอื่น ๆ ตามมา

ประเทศไทยแม้ที่ผ่านมายังไม่เคยประสบปัญหาเงินเฟ้อเร่งตัวในระดับสูง แต่เงินเฟ้อในระดับที่ต่ำ ก็อาจส่งผลกระทบต่อภาวะการบริโภคและการลงทุนในระบบเศรษฐกิจได้ นอกจากนั้นแล้วเงินเฟ้อที่อยู่ในระดับต่ำมีความสามารถที่จะเร่งตัวขึ้นเรื่อย ๆ จนเป็นปัญหาต่อระบบเศรษฐกิจได้หากภาครัฐไม่มีนโยบายการจัดการเงินเฟ้อที่ดี ในปัจจุบันนักเศรษฐศาสตร์เชื่อว่าการใช้นโยบายการเงินการคลังที่เหมาะสม จะช่วยป้องกันมิให้เงินเฟ้อเร่งตัวมากเกินไปจนก่อให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ในระบบเศรษฐกิจ

สาเหตุของเงินเฟ้อในประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536 - พ.ศ. 2548

สาเหตุของเงินเฟ้อในประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536 - พ.ศ. 2548 นั้นเกิดจากสาเหตุทั้งหมด 8 ประการ ได้แก่ ราคาน้ำมันและต้นทุนสินค้านำเข้าเพิ่มขึ้น การขาดแคลนผลผลิตใน

ตลาดโลก ประกอบกับความต้องการที่เพิ่มขึ้น การปรับเพิ่มค่าจ้างขั้นต่ำ อัตราดอกเบี้ยในประเทศเพิ่มสูงขึ้น ทำให้ปริมาณเงินทุนนำเข้าจากต่างประเทศเพิ่มสูงขึ้น การอ่อนตัวของค่าเงินบาท ทำให้ราคากุ้งและวัตถุดิบนำเข้ามีมูลค่าเพิ่มขึ้น อุปสงค์ภายในประเทศเพิ่มสูงขึ้น อาทิเช่น การบริโภค การลงทุน การปรับขึ้นภาษีสรรพสามิต และการปรับขึ้นราคาก๊าซหุงต้ม เป็นต้น ซึ่งมีรายละเอียดในแต่ละปีดังต่อไปนี้

ปี พ.ศ. 2536 (พริตตี, 2541) ภาวะเงินเฟ้อได้ชะลอตัวลง เนื่องมาจากในปี พ.ศ. 2535 ได้รับผลกระทบจากการที่เศรษฐกิจโลกซบเซามาตั้งแต่ปลายปี พ.ศ. 2534 ทำให้ราคาสินค้าเกษตรไม่ขยับตัวสูงขึ้น และนักลงทุนต่างชาติต่างพากันลดการลงทุนนอกประเทศลง รวมทั้งแรงกดดันจากปัจจัยต้นทุนการผลิตชะลอตัวตามราคาน้ำมันและต้นทุนสินค้านำเข้า นอกจากนี้เป็นผลจากการที่เศรษฐกิจในประเทศชะลอตัวลงเนื่องจากความไม่สงบทางการเมืองในช่วง “พฤษภาทมิฬ” ส่งผลให้ภาวะการลงทุนและการใช้จ่ายของภาคเอกชนขยายตัวในอัตราลดลงจากปีก่อน ประกอบกับการดำเนินนโยบายการเงินที่เข้มงวดทำให้การขยายตัวของสินเชื่อในระบบธนาคารพาณิชย์ชะลอตัวลง ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ทำให้ภาวะเงินเฟ้ออันเกิดจากความต้องการใช้จ่ายชะลอตัวลง และยังเป็นผลมาจากผลผลิตการเกษตรชะลอตัวลงเพราะประสบกับภาวะฝนแล้งทั้งช่วง สภาพอากาศที่แห้งแล้งและพื้นที่การเพาะปลูกลดลง นอกจากนี้ราคาสินค้าเกษตรหลายชนิด อาทิเช่น ข้าว มันสำปะหลัง สับปะรด กาแฟ อ่อนตัวลงส่งผลให้เกษตรกรซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศมีรายได้ลดลงอำนาจซื้อโดยรวมจึงลดลงตามประกอบกับความต้องการสินค้านำเข้าลดลงจากปีก่อน ทั้งนี้เนื่องจากรายได้จากการเก็บภาษีในตลาดหลักทรัพย์และรายได้จากการเก็บภาษีในที่ดินลดลง รวมทั้งรายได้จากภาคบริการชะลอตัวลงเช่นกัน จึงทำให้อัตราเงินเฟ้อในปี พ.ศ. 2535 ลดลงเท่ากับร้อยละ 4.1 และลดลงเท่ากับร้อยละ 3.3 ในปี พ.ศ. 2536 เนื่องมาจากราคาสินค้าเกษตรส่งออกตกต่ำลงกดดันให้ราคาสินค้าเกษตรและราคาอาหารในประเทศอ่อนตัวลง นอกจากนี้แรงกดดันด้านต้นทุนการผลิตมีไม่มาก โดยราคาวัตถุดิบนำเข้า ราคาน้ำมัน และอัตราดอกเบี้ย รวมทั้งค่าจ้างแรงงานเพิ่มขึ้นในอัตราที่น้อยกว่าปี พ.ศ. 2535

ปี พ.ศ. 2537 (พริตตี, 2541) ภาวะเงินเฟ้อขยายตัวสูงขึ้นจากปีที่แล้วเนื่องมาจากภาวะเศรษฐกิจขยายตัวในเกณฑ์ที่ดีที่ร้อยละ 8.9 รายได้ของประชาชนจึงเพิ่มมากขึ้น ทำให้ความต้องการสินค้าและบริการมีมากกว่ากำลังการผลิตสินค้า และการขยายตัวของสินเชื่อในสถาบันการเงินเพิ่มขึ้นร้อยละ 30.3 รวมทั้งการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิต (เฉพาะบัตรในประเทศ) ซึ่งทั้งปี พ.ศ. 2536 มีประมาณ 29,868 ล้านบาท ประกอบกับประเทศไทยเปิดเสรีทางการเงินเพื่อต้องการให้ประเทศเป็นศูนย์กลางทางการเงินในภูมิภาคอินโดจีน จึงส่งผลให้ธุรกิจวิเทศธนกิจ (BIBF) ขยายตัวอย่างมาก

ประกอบกับการลดลงของอัตราดอกเบี้ยเงินฝากหลายครั้งในช่วงปลายปี พ.ศ. 2536 จนถึงต้นปี พ.ศ. 2537 ทำให้เงินฝากขยายตัวเพียงร้อยละ 12.1 เท่านั้น ดังนั้นภาวะการณ์อ้อมภายในประเทศจึงมีน้อย และมีการเร่งใช้จ่ายมากขึ้น นอกจากนี้ผลผลิตเกษตรโดยเฉพาะข้าว ข้าวโพด ในหลายประเทศ ประสบความเสียหายจากภัยธรรมชาติและสภาพอากาศแห้งแล้ง ทำให้ขาดแคลนผลผลิตในตลาดโลก ราคาจึงสูงขึ้น ส่งผลให้ผลผลิตเกษตรและอาหารในประเทศมีราคาสูงขึ้นตามไปด้วย รวมทั้งมีการปรับเงินเดือนข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจและภาคเอกชน ซึ่งเป็นการเพิ่มอำนาจซื้อของประชาชน ตลอดจนการปรับค่าจ้างขั้นต่ำเพิ่มขึ้นร้อยละ 8 ซึ่งปัจจัยต่าง ๆ ที่กล่าวมานี้ ทำให้อัตราเงินเฟ้อเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 3.3 ในปี พ.ศ. 2536 เป็นร้อยละ 5.1 ในปีพ.ศ. 2537

ปี พ.ศ. 2538 (พริทรี, 2541) ภาวะเงินเฟ้อขยายตัวอย่างต่อเนื่องจากปี พ.ศ. 2537 ซึ่งเกิดจากการขยายตัวของการใช้จ่ายเพื่ออุปโภคบริโภคอันเนื่องมาจากภาวะเศรษฐกิจขยายตัวในระดับสูง เท่ากับร้อยละ 8.8 และการเพิ่มขึ้นของรายได้จากการปรับค่าจ้างเงินเดือนทั้งในภาครัฐบาลและเอกชน และเกษตรกรมีรายได้สูงขึ้นจากการเพิ่มขึ้นของราคาผลผลิตเกษตรที่ปรับตัวสูงขึ้นมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2537 ตามราคาในตลาดโลก ประกอบกับปริมาณเงินทุนนำเข้าจากต่างประเทศไหลเข้ามาเป็นจำนวนมาก เพื่อเก็งกำไรจากส่วนต่างของอัตราดอกเบี้ย ทำให้ปริมาณเงินในระบบเศรษฐกิจเพิ่มสูงขึ้นเท่ากับร้อยละ 17 ขณะที่การขยายตัวของสินเชื่อภาคเอกชนยังอยู่ในระดับสูงเท่ากับร้อยละ 21.7 รวมทั้งการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิต (เฉพาะบัตรในประเทศ) ในปีที่แล้วมีประมาณ 43,170 ล้านบาท นอกจากนี้ยังเกิดภาวะอากาศแห้งแล้งในช่วงต้นปีและภาวะน้ำท่วมในช่วงไตรมาสที่สาม ทำให้ผลผลิตเกษตรเกิดการขาดแคลน อาทิเช่น แป้งและผลิตภัณฑ์จากแป้ง ผัก ผลไม้ และเนื้อสัตว์ เป็นต้น ขณะที่ความต้องการทั้งภายในประเทศและต่างประเทศอยู่ในระดับสูง ส่งผลให้ราคาผลผลิตเหล่านี้ถีบตัวสูงขึ้นประกอบกับการเพิ่มขึ้นของต้นทุนการผลิตจากการเพิ่มขึ้นของราคาน้ำมันดิบ เมื่อการรวมกลุ่มของกลุ่มโอเปคในการกำหนดเพดานการผลิตและระดับราคาเพื่อกดดันให้ราคาน้ำมันสูงขึ้นค่อนข้างประสบผลสำเร็จ คือ ราคาน้ำมันปรับตัวขึ้นมาอยู่เหนือ 15 ดอลลาร์สหรัฐฯ หรือเพิ่มสูงขึ้นร้อยละ 9.3 และการปรับค่าจ้างขั้นต่ำเพิ่มขึ้นจาก 135 บาท/วัน เป็น 145 บาท/วัน หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 7.4 ตลอดจนการขาดแคลนแรงงานระดับล่าง รวมทั้งการลดลงของค่าเงินบาทตามเงินดอลลาร์สหรัฐ เมื่อเทียบกับเงินสกุลอื่น ๆ ที่เป็นประเทศคู่ค้าสำคัญ เช่น เงินเยน เงินมาร์ค และเงินปอนด์ ทำให้สินค้าทุน วัตถุดิบและสินค้าอุปโภคบริโภคที่นำเข้าจากประเทศเหล่านี้มีราคาสูงขึ้นผลักดันให้ราคาสินค้าภายในประเทศเพิ่มขึ้น อัตราเงินเฟ้อในปี พ.ศ. 2538 จึงเท่ากับร้อยละ 5.8

ปี พ.ศ. 2539 (พริทรี, 2541) ภาวะเงินเฟ้อมีอัตราเท่ากับร้อยละ 5.9 ซึ่งอยู่ในระดับใกล้เคียงกับปีที่แล้วเนื่องมาจากการปรับเพิ่มอัตราค่าจ้างขึ้นต่ำ จาก 145 บาท/วัน เป็น 157 บาท/วัน หรือเพิ่มขึ้นจากเดิมร้อยละ 8.3 การเพิ่มขึ้นของราคาน้ำมันดิบจากเดิมอีกร้อยละ 14.7 และการแข็งค่าขึ้นของเงินดอลลาร์สหรัฐฯ ทำให้ราคาราคาทุนและวัตถุดิบนำเข้าจากต่างประเทศเพิ่มขึ้น ต้นทุนการผลิตจึงเพิ่มขึ้น ประกอบกับราคาผลผลิตเกษตรในตลาดโลกสูงขึ้น ส่งผลให้ราคาผลผลิตเกษตรในประเทศ เช่น ข้าว ข้าวโพด ปรับตัวสูงขึ้น และแรงกดดันจากภาวะน้ำท่วม ส่งผลให้ราคาสินค้าในหมวดอาหารปรับตัวสูงขึ้น จึงเป็นแรงผลักดันให้ระดับราคาสินค้าภายในประเทศเพิ่มขึ้น

ปี พ.ศ. 2540 (พริทรี, 2541) อัตราเงินเฟ้อปรับตัวสูงขึ้นจากปี พ.ศ. 2539 ทั้งนี้เป็นผลมาจากการที่ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ประกาศปรับปรุงระบบอัตราแลกเปลี่ยนให้เป็นแบบลอยตัวภายใต้การจัดการ (Managed Float) เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2540 ที่ผ่านมา ซึ่งจะส่งผลให้ระดับราคาสินค้านำเข้าจากต่างประเทศ โดยเฉพาะวัตถุดิบและราคาน้ำมันปรับตัวสูงขึ้น ดังนั้นจึงทำให้ผู้นำเข้ามีต้นทุนที่คิดเป็นเงินบาทเพิ่มสูงขึ้นและมีการปรับราคาสินค้าเพิ่มขึ้นเป็นทอด ๆ จนกระทั่งส่งผลกระทบต่อผู้บริโภคในที่สุด อย่างไรก็ตาม อัตราเงินเฟ้อเพิ่มขึ้นไม่มากนัก เนื่องจากรัฐบาลต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขของกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund : IMF) เพื่อแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจไทย โดยเงื่อนไขต่าง ๆ นั้นอำนวยความสะดวกไม่ให้อัตราเงินเฟ้อเพิ่มในระดับสูง ซึ่งได้แก่ การรักษาอัตราเงินเฟ้อให้อยู่ระหว่างร้อยละ 7-10 การให้เพดานอัตราดอกเบี้ยอยู่ในระดับสูง ถ้าเพดานอัตราดอกเบี้ยเงินฝากอยู่ในระดับสูง จะเป็นการระดมเงินออมเพื่อลดการขยายตัวของปริมาณเงินในระบบเศรษฐกิจ และถ้าเพดานอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืมอยู่ในระดับสูงจะเป็นการควบคุมการขยายตัวของสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ การปรับปรุงงบประมาณให้เกินดุลซึ่งจะส่งผลให้ปริมาณเงินลดลง การปรับเพิ่มภาษีมูลค่าเพิ่มจากร้อยละ 7 เป็นร้อยละ 10-15 ซึ่งจะ ทำให้กำลังซื้อลดลง ถึงแม้ว่าราคาของสินค้าและบริการจะเพิ่มขึ้นก็ตาม และการรักษาค่าแรงให้ต่ำทั้งนี้รัฐได้ดำเนินมาตรการทางด้านการคลัง โดยการปรับปรุงภาษีมูลค่าเพิ่มจากอัตราเดิมร้อยละ 7 เป็นร้อยละ 10 และรัฐลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นลงผนวกกับความซบเซาของภาวะเศรษฐกิจ ทำให้อำนาจซื้อของประชาชนลดลง ความต้องการสินค้าจึงลดลง รวมทั้งการมีสินค้าบางอย่างในสต็อกและการแข่งขันระหว่างธุรกิจประเภทเดียวกันค่อนข้างสูง โดยเฉพาะธุรกิจค้าปลีกและรถยนต์ ตลอดจนการที่กรมการค้าภายในได้นำสินค้ามาจำหน่ายในราคาประหยัด นอกจากนี้ค่าจ้างแรงงานในช่วงที่ภาวะเศรษฐกิจชะลอตัวคาดว่าจะยังคงทรงตัวไประยะหนึ่ง เนื่องจากอำนาจในการต่อรองของแรงงานน้อยลง ซึ่งปัจจัยต่าง ๆ ที่กล่าวมานี้จะกดดันให้อัตราเงินเฟ้อในปี พ.ศ. 2540 เพิ่มขึ้นไม่มากนัก

ปี พ.ศ. 2541 (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2546ก) ดัชนีราคาผู้บริโภคทั้งประเทศเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 8.1 ในปี 2541 เทียบกับร้อยละ 5.6 ในปี 2540 โดยเพิ่มขึ้นมากถึงร้อยละ 9.7 ในช่วงครึ่งแรกของปี ก่อนปรับตัวลดลงเหลือเฉลี่ยร้อยละ 6.5 ในช่วงครึ่งหลังของปี การสูงขึ้นของระดับราคาสินค้าเป็นผลจากการเพิ่มขึ้นของราคาทั้งในหมวดอาหาร และหมวดอื่นที่ไม่ใช่อาหารในอัตราร้อยละ 9.6 และ 7.3 ตามลำดับ ปัจจัยสำคัญที่ทำให้อัตราเงินเฟ้อในปี 2541 เร่งตัวขึ้น คือ การอ่อนตัวของอัตราแลกเปลี่ยนจากเฉลี่ย 31.37 บาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี 2540 เป็นเฉลี่ย 41.37 บาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี 2541 นอกจากนี้ ราคาสินค้าเกษตรก็สูงขึ้นในช่วงต้นปีตามราคาในตลาดโลก รวมทั้งมีการขึ้นอัตราภาษีมูลค่าเพิ่ม และภาษีสรรพสามิตบางรายการตั้งแต่ครึ่งหลังของปี 2540 และการปรับราคาน้ำมันสูงขึ้นในเดือนกุมภาพันธ์ 2541 อย่างไรก็ตาม อัตราเงินเฟ้อได้อ่อนตัวลงมากในช่วงครึ่งหลังของปี 2541 ซึ่งเกิดจากปัจจัยหลายประการ ดังนี้ ประการแรก ค่าเงินบาทมีเสถียรภาพและแข็งขึ้นต่อเนื่องในช่วงครึ่งหลังของปี ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลจากการดำเนินนโยบายอัตราดอกเบี้ยสูงของทางการในตลาดเงิน นับตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงระบบอัตราแลกเปลี่ยนเมื่อเดือนกรกฎาคม 2540 จนถึงกลางปี 2541 เพื่อสนับสนุนให้ค่าเงินบาทปรับตัวสู่เสถียรภาพโดยเร็ว ประกอบกับความเชื่อมั่นที่นักลงทุนต่างประเทศมีต่อแนวทางการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของประเทศ ไทย ประการที่สอง กำลังซื้อของประชาชนลดลงจากภาวะเศรษฐกิจที่ซบเซา การเลิกจ้างงาน และความไม่มั่นคงในงาน ตลอดจนปัญหาสภาพคล่องตัวของภาคธุรกิจ ประการที่สาม ความต้องการข้าวคุณภาพดีจากต่างประเทศชะลอตัวในช่วงครึ่งหลังของปีจากการที่เศรษฐกิจภูมิภาคหดตัวต่อเนื่อง และเศรษฐกิจโลกชะลอตัว และมีปัญหาแข่งขันด้านราคาทำให้ราคาข้าว แป้ง และผลิตภัณฑ์จากแป้ง ซึ่งเป็นราคาสินค้าหมวดที่เพิ่มขึ้นสูงสุดในช่วงครึ่งแรกของปี 2541 กลับลดลงในช่วงครึ่งหลังของปี ประการที่สี่ ราคาน้ำมันในตลาดโลกในปี 2541 ลดลงจากปีก่อนถึงร้อยละ 30.5 ตามอุปทานที่เพิ่มขึ้นจากกลุ่มประเทศผู้ส่งออกน้ำมัน ในขณะที่ราคาสินค้านำเข้าที่มีใช้น้ำมันในรูปดอลลาร์สหรัฐฯ ก็ลดลงตามการชะลอตัวของเศรษฐกิจโลก ประการสุดท้าย ทางการได้ดูแลให้การปรับราคาสินค้าสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของต้นทุน ดังนั้น เมื่อค่าเงินบาทปรับตัวแข็งขึ้นต่อเนื่องในช่วงครึ่งหลังของปี จึงมีการประกาศลดราคาสินค้าอุปโภคบริโภคหลายรายการ

ปี พ.ศ. 2542 (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2543) อัตราเงินเฟ้อ วัดโดยดัชนีราคาผู้บริโภคเฉลี่ยในปี 2542 เท่ากับร้อยละ 0.3 เทียบกับร้อยละ 8.1 ในปี 2541 โดยเป็นผลจากการเพิ่มขึ้นในสินค้าหมวดอื่น ๆ ที่มีใช่อาหารและเครื่องดื่ม ร้อยละ 1.0 ในขณะที่สินค้าหมวดอาหารและเครื่องดื่มลดลงร้อยละ 0.9 อัตราเงินเฟ้อมีแนวโน้มลดลงตั้งแต่ต้นปี 2542 และได้ติดลบในช่วงเดือนพฤษภาคมถึงเดือนตุลาคม เหตุผลหลักสำคัญ เนื่องจากการปรับลดอัตราภาษีมูลค่าเพิ่มในเดือนเมษายน จาก ร้อยละ 10 เหลือร้อยละ 7 อย่างไรก็ตาม การที่อัตราเงินเฟ้อในปี 2542 ต่ำกว่าปี 2541

อย่างมากนั้น มีสาเหตุสำคัญอื่นๆ ซึ่งสามารถสรุปได้ คือ ประการแรก การแข็งขึ้นต่อเนื่องของค่าเงินบาทในครึ่งแรกของปี 2542 และมีเสถียรภาพต่อเนื่องตลอดทั้งปี ประกอบกับราคาน้ำมันในตลาดโลกในช่วงต้นปียังลดลงต่อเนื่องจากปลายปี 2541 ส่งผลให้ราคาสินค้านำเข้าในรูปเงินบาทปรับลดลง ประการที่สอง อุปทานสินค้าเกษตรในปี 2542 เพิ่มขึ้นหลังจากเกิดภัยธรรมชาติ และผลผลิตในปีก่อนไม่ดีเท่าที่ควร ส่งผลให้ราคาสินค้าเกษตรในปี 2542 ปรับลดลง ประการที่สาม ความซบเซาของอุปสงค์ภายในประเทศ ทำให้การจ้างงานยังมีปัจจัยเสี่ยง ดังนั้น จึงไม่มีแรงกดดันให้มีการปรับเพิ่มค่าจ้างแรงงาน อย่างไรก็ตาม นับตั้งแต่กลุ่มประเทศผู้ผลิตและส่งออกน้ำมันได้มีข้อตกลงจำกัดปริมาณการผลิตตั้งแต่เดือน มีนาคม 2542 เป็นต้นมา ราคาน้ำมันในตลาดโลกได้เพิ่มขึ้น และส่งผลให้ต้นทุนเชื้อเพลิงภายในประเทศเพิ่มขึ้นเช่นกัน สังเกตได้จากราคาสินค้าหมวดอื่นๆ ที่มีใช้อาหารและเครื่องคั้นมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะตั้งแต่เดือน กรกฎาคม เป็นต้นมา แต่การขึ้นราคาน้ำมันดังกล่าวยังไม่ส่งผลกระทบต่อสินค้าประเภทอื่นมากนัก อัตราเงินเฟ้อเฉลี่ยทั้งปีจึงอยู่ในระดับต่ำมากดังกล่าว

ปี พ.ศ. 2543 (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2544) อัตราเงินเฟ้อทั่วไปเพิ่มขึ้น ร้อยละ 1.6 ตามการเพิ่มขึ้นของราคาน้ำมันและการอ่อนตัวของค่าเงินบาท ส่วนอัตราเงินเฟ้อพื้นฐานยังทรงตัวอยู่ในระดับต่ำที่ร้อยละ 0.7 และยังอยู่ภายใต้เป้าหมายของนโยบายการเงินร้อยละ 0-3.5 ดัชนีราคาผู้บริโภคทั่วไปในปี 2543 เพิ่มขึ้นจากระยะเดียวกันปีก่อนร้อยละ 1.6 โดยเป็นผลจากการเพิ่มขึ้นของราคาสินค้าหมวดอื่นๆ ที่มีใช้อาหาร ร้อยละ 3.2 ในขณะที่ราคาหมวดอาหารและเครื่องดื่มลดลง ร้อยละ 1.1 สำหรับดัชนีราคาผู้บริโภคพื้นฐาน (ไม่รวมราคาอาหารสดและพลังงาน) ในปี 2543 เพิ่มขึ้นจากระยะเดียวกันปีก่อนร้อยละ 0.7 สาเหตุสำคัญในการเพิ่มขึ้นของอัตราเงินเฟ้อในปี 2543 เป็นผลจาก ประการแรก การเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องของราคาน้ำมันดิบในตลาดโลกตั้งแต่ต้นปีจนถึงเดือนพฤศจิกายน 2543 ซึ่งเป็นราคาสูงสุดในรอบ 10 ปี และส่งผลให้ราคาน้ำมันเชื้อเพลิงในประเทศปรับตัวสูงขึ้น โดยราคาน้ำมันเบนซิน 95 และน้ำมันดีเซลหมุนเร็วปรับเพิ่มขึ้น ร้อยละ 30.6 และ 44.3 ตามลำดับ เมื่อเทียบกับระยะเดียวกันปีก่อน นอกจากนี้ค่ากระแสไฟฟ้าได้ปรับเพิ่มขึ้นตามต้นทุนราคาเชื้อเพลิงที่ใช้ในการผลิต ประการที่สอง การอ่อนตัวต่อเนื่องของค่าเงินบาท โดยค่าเงินอ่อนตัวลงจากเฉลี่ย 37.84 บาทต่อดอลลาร์สหรัฐในปี 2542 เป็น 40.16 บาทต่อดอลลาร์สหรัฐ ในปี 2543 ส่งผลให้ราคาสินค้านำเข้าในรูปเงินบาทปรับสูงขึ้น ประการสุดท้าย การปรับขึ้นค่าตรวจรักษาและค่าห้องพักคนไข้โรงพยาบาลในช่วงเดือนตุลาคม-พฤศจิกายน 2543 อย่างไรก็ตาม อัตราเงินเฟ้อในช่วงเวลาดังกล่าว ยังปรับตัวสูงขึ้นไม่มากนัก สาเหตุสำคัญเนื่องจากราคาสินค้าหมวดอาหารและเครื่องดื่มลดลงจากระยะเดียวกันปีก่อนต่อเนื่องตลอดปี ตามปริมาณผลผลิตเกษตรบางประเภทที่ออกสู่ตลาดมากขึ้น อาทิ ผัก ผลไม้ ไข่ ไก่สด และหมูเนื้อแดง เนื่องจากสภาพอากาศที่

เอื้ออำนวย นอกจากนี้ ยังมีการปรับลดราคาอาหารที่ซื้อจากตลาดบางชนิดอย่างต่อเนื่องในปี 2543 อัตราเงินเฟ้อทั่วไปยังอยู่ในระดับที่สูงกว่าอัตราเงินเฟ้อพื้นฐานต่อเนื่อง สาเหตุสำคัญเนื่องจากการปรับเพิ่มขึ้นต่อเนื่องของราคาน้ำมัน นอกจากนั้นแล้วสังเกตได้ว่าในช่วงปีที่ผ่านมาอัตราเงินเฟ้อพื้นฐานค่อนข้างทรงตัว ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าราคาน้ำมันที่เพิ่มขึ้น ส่งผลทางอ้อมต่อการเพิ่มขึ้นของราคาสินค้าหมวดอื่นเพียงเล็กน้อย ส่วนหนึ่งเนื่องจากการใช้จ่ายในประเทศยังฟื้นตัวไม่เต็มที่ ทำให้อัตราการใช้กำลังการผลิตยังอยู่ในเกณฑ์ต่ำ

ปี พ.ศ. 2544 (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2545) ดัชนีราคาผู้บริโภคทั่วไปเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.6 ตามการเพิ่มขึ้นของราคาสินค้าในกลุ่มพลังงานเป็นสำคัญ ส่วนดัชนีราคาผู้บริโภคพื้นฐานเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.3 แต่ยังคงอยู่ในเป้าหมายของนโยบายการเงินที่ระดับร้อยละ 0 – 3.5 ดัชนีราคาผู้บริโภคทั่วไปในปี 2544 เพิ่มขึ้นจากระดับเดียวกันปีก่อนร้อยละ 1.6 โดยเป็นผลจากการเพิ่มขึ้นของราคาหมวดอาหารและเครื่องดื่มร้อยละ 0.7 และราคาหมวดอื่นๆ ที่มีให้อาหารร้อยละ 2.2 สำหรับดัชนีราคาผู้บริโภคพื้นฐาน (ไม่รวมราคาอาหารสดและพลังงาน) ในปี 2544 เพิ่มขึ้นจากระดับเดียวกันปีก่อนร้อยละ 1.3 สาเหตุหลักของการเพิ่มขึ้นของอัตราเงินเฟ้อในปี 2544 เป็นผลจาก ประการแรก ผู้ประกอบการปรับขึ้นราคาจำหน่ายรถยนต์นั่งและรถบรรทุกเล็กตามต้นทุนการผลิต ประกอบกับการปรับขึ้นค่าโดยสารรถประจำทางต่างจังหวัดและระหว่างจังหวัดและรถประจำทางปรับอากาศในปลายปี 2543 และต้นปี 2544 ตามลำดับ ส่งผลให้ราคาหมวดพาหนะ การขนส่ง และการสื่อสารเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.1 ประการที่สอง การเพิ่มขึ้นของราคาน้ำมันเชื้อเพลิงตั้งแต่ช่วงต้นปี แม้ว่าจะปรับลดลงมาตั้งแต่ เดือนตุลาคม เป็นต้นมาส่งผลให้ค่ากระแสไฟฟ้าปรับเพิ่มขึ้น ประการที่สาม การปรับราคาก๊าซหุงต้ม โดยในปี 2544 ราคาขายส่งเพิ่มขึ้นร้อยละ 25.3 และราคาขายปลีกเพิ่มขึ้นร้อยละ 17.9 ประการที่สี่ การปรับขึ้นภาษีสรรพสามิตสำหรับสินค้าประเภทสุราและยาสูบเมื่อปลายเดือน มีนาคม ซึ่งส่งผลให้ราคาหมวดยาสูบและเครื่องดื่มมีแอลกอฮอล์สูงขึ้นถึงร้อยละ 6.1 ในปี 2544 ประการสุดท้าย การอ่อนตัวของค่าเงินบาท โดยค่าเงินอ่อนตัว ลงจากเฉลี่ย 40.16 บาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี 2543 เป็น 44.47 บาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี 2544 ซึ่งส่งผลให้ราคาสินค้านำเข้าในรูปเงินบาทเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ เป็นที่น่าสังเกตว่าราคาหมวดอาหารและเครื่องดื่มปรับเพิ่มขึ้นในปี 2544 หลังจากที่ถูกปรับลดลงเป็นเวลา 2 ปีติดต่อกัน เนื่องจากสภาพอากาศไม่เอื้ออำนวย ทำให้ปริมาณผลผลิตเกษตรบางประเภทน้อยลง อาทิ ผัก ผลไม้ ไข่ไก่ โดยรวมอัตราเงินเฟ้อทั่วไปยังคงอยู่ในระดับที่สูงกว่าอัตราเงินเฟ้อพื้นฐาน เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของราคาสินค้ากลุ่มพลังงาน เป็นสำคัญ อย่างไรก็ตาม อัตราเงินเฟ้อพื้นฐานที่ค่อนข้างทรงตัวตลอดทั้งปีสะท้อนให้เห็นว่าแรงกดดันต่อราคาด้านอุปสงค์และต้นทุนมีไม่มาก สอดคล้องกับอัตราการใช้กำลังการผลิตที่ยังอยู่ในระดับต่ำ

ปี พ.ศ. 2545 (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2546ข) ดัชนีราคาผู้บริโภคทั่วไปเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.7 ตามการเพิ่มขึ้นของราคาในหมวดไม่รวมอาหารและเครื่องดื่มส่วนดัชนีราคาผู้บริโภคพื้นฐานเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.4 ซึ่งยังคงอยู่ในเป้าหมายของนโยบายการเงินที่ระดับ ร้อยละ 0-3.5 ดัชนีราคาผู้บริโภคทั่วไปในปี 2545 เพิ่มขึ้นจากระดับเดียวกันปีก่อนร้อยละ 0.7 โดยเป็นผลจากการเพิ่มขึ้นของราคาหมวดอาหารและเครื่องดื่มร้อยละ 0.3 และราคาหมวดอื่น ๆ ที่มีใช้อาหารร้อยละ 0.8 สำหรับดัชนีราคาผู้บริโภคพื้นฐาน(ไม่รวมราคาอาหารสดและพลังงาน) ในปี 2545 เพิ่มขึ้นจากระดับเดียวกันปีก่อนร้อยละ 0.4 ปัจจัยสำคัญที่ทำให้อัตราเงินเฟ้ออยู่ในระดับต่ำในช่วงที่ผ่านมาได้แก่ ประการแรก อุปสงค์ในประเทศที่ยังไม่ฟื้นตัวเต็มที่ แม้ว่าการบริโภคและการลงทุนในประเทศจะปรับตัวดีขึ้น แต่อัตราการใช้กำลังการผลิตยังคงอยู่ในระดับต่ำ โดยยังต่ำกว่าระดับช่วงก่อนวิกฤติเศรษฐกิจ ซึ่งสะท้อนว่าจะยังไม่มีแรงกดดันต่อราคาทางด้านอุปสงค์ ประการที่สอง การที่ค่าเงินบาทแข็งค่าขึ้นเทียบกับดอลลาร์สหรัฐฯ จากการที่ดอลลาร์สหรัฐฯ อ่อนตัวลงจากเฉลี่ย 44.48 บาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี 2544 เป็น 43.00 บาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี 2545 ส่งผลให้ราคาสินค้านำเข้าในรูปเงินบาทลดลง โดยเฉพาะราคาน้ำมัน ซึ่งแม้ว่าราคาน้ำมันดิบในตลาดโลกจะเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.4 แต่ราคาสินค้ากลุ่มพลังงานเพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ 0.7 ประการที่สาม ราคาสินค้าเกษตรในตลาดโลกที่ปรับลดลงอย่างต่อเนื่อง ทำให้ราคาสินค้าในหมวดอาหารสดอยู่ในระดับต่ำโดยเฉพาะราคาข้าว แป้ง และผลิตภัณฑ์แป้งที่ลดลงร้อยละ 8.2 ประการสุดท้าย ราคาสินค้าบางรายการที่อยู่ภายใต้มาตรการควบคุมราคาสินค้าที่จำเป็นต่อการดำรงชีพขึ้นพื้นฐานของประชาชนได้ทรงตัวหรือลดลง อาทิ ค่าบริการสาธารณสุขูปโภค และค่าโดยสารสาธารณะ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ยังมีราคาสินค้าบางหมวดที่เพิ่มขึ้นมากได้แก่ สินค้าในหมวดพาหนะ การขนส่ง และการสื่อสาร ซึ่งเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.3 โดยเป็นผลมาจากราคาน้ำมันเชื้อเพลิงที่สูงขึ้น โดยรวม อัตราเงินเฟ้อทั่วไปยังคงอยู่ในระดับที่สูงกว่าอัตราเงินเฟ้อพื้นฐาน เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของราคาสินค้ากลุ่มพลังงาน เป็นสำคัญ อย่างไรก็ตาม อัตราเงินเฟ้อพื้นฐานที่ลดลงต่อเนื่องตลอดทั้งปีสะท้อนให้เห็นว่าไม่ มีแรงกดดันต่อราคาด้านอุปสงค์และต้นทุน และอัตราการใช้กำลังการผลิตที่ยังอยู่ในระดับต่ำ

ปี พ.ศ. 2546 (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2547) ดัชนีราคาผู้บริโภคทั่วไป เพิ่มขึ้นร้อยละ 1.8 ในปี 2546 เร่งตัวขึ้นจากร้อยละ 0.7 ในปีก่อน โดยเป็นผลจากการเพิ่มขึ้นของราคาหมวดอาหารและเครื่องดื่มร้อยละ 3.6 และราคาหมวดอื่น ๆ ที่มีใช้อาหารร้อยละ 0.7 สำหรับดัชนีราคาผู้บริโภคพื้นฐาน (ไม่รวมราคาอาหารสดและพลังงาน) เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.2 ซึ่งยังคงอยู่ในช่วงเป้าหมายร้อยละ 0 - 3.5 ของนโยบายการเงินปัจจัยสำคัญที่ทำให้อัตราเงินเฟ้ออยู่ในเกณฑ์ต่ำ ได้แก่ ประการแรก การลดลงอย่างต่อเนื่องของค่าเช่าบ้านในหมวดเคหสถาน ส่วนหนึ่งเพราะอัตราดอกเบี้ยที่อยู่ในระดับต่ำจูงใจให้ประชาชนซื้อบ้านเป็นของตนเองแทนการเช่า ประการที่สอง ค่าเงินบาทที่แข็งขึ้นจากเฉลี่ย

43.00 บาทต่อดอลลาร์สหรัฐ ในปี 2545 เป็น 41.50 บาทต่อดอลลาร์สหรัฐ ในปี 2546 ส่งผลให้ราคาสินค้านำเข้าในรูปเงินบาทลดลง ประการที่สาม ภาวะการแข่งขันที่รุนแรงขึ้นทำให้ผู้ประกอบการพยายามตรึงราคาสินค้าไว้เพื่อรักษาส่วนแบ่งการตลาด ประการสุดท้าย การที่รัฐเข้ามาดูแลราคาสินค้าพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีพของประชาชนบางรายการ เช่น ค่าสาธารณูปโภคพื้นฐาน และค่าเล่าเรียน ทำให้ราคาของสินค้าในกลุ่มนี้ไม่สูงขึ้นมาก อย่างไรก็ตาม ราคาสินค้าบางหมวดที่เพิ่มขึ้นมากในปีนี้ได้แก่ สินค้าในหมวดอาหารและเครื่องดื่ม โดยเฉพาะกลุ่มข้าวแป้งและผลิตภัณฑ์จากแป้งที่เพิ่มขึ้นร้อยละ 9.8 ตามความต้องการข้าวหอมมะลิเพื่อส่งออกที่เพิ่มขึ้น รวมทั้งสินค้าในหมวดพาหนะ การขนส่ง และการสื่อสารที่เพิ่มขึ้นร้อยละ 3.1 จากราคาน้ำมันเชื้อเพลิงที่สูงขึ้น โดยรวม อัตราเงินเฟ้อทั่วไปยังคงอยู่ในระดับที่สูงกว่าอัตราเงินเฟ้อพื้นฐาน ซึ่งเป็นผลจากการเพิ่มขึ้นของราคาสินค้ากลุ่มอาหารสดและพลังงานเป็นสำคัญ

ปี พ.ศ. 2547 (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2548) ดัชนีราคาผู้บริโภคทั่วไป ในปี 2547 เพิ่มขึ้นร้อยละ 2.7 เร่งตัวขึ้นจากร้อยละ 1.8 ในปีก่อน โดยเป็นผลจากการเพิ่มขึ้นของราคาหมวดอาหารและเครื่องดื่มร้อยละ 4.5 และราคาหมวดอื่นๆ ที่มีใช้อาหารร้อยละ 1.7 สำหรับดัชนีราคาผู้บริโภคพื้นฐาน (ไม่รวมราคาอาหารสดและพลังงาน) เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.4 โดยยังคงอยู่ในช่วงเป้าหมายร้อยละ 0 - 3.5 ของนโยบายการเงินปีจ้อยสำคัญที่ทำให้อัตราเงินเฟ้อของไทยในช่วงที่ผ่านมาไม่เร่งตัวมากนัก แม้ว่าราคาน้ำมันดิบและราคาสินค้าโภคภัณฑ์ในตลาดโลกจะเพิ่มสูงขึ้นมากได้แก่ ประการแรก การที่รัฐเข้ามาดูแลราคาสินค้าพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีพของประชาชน โดยเฉพาะมาตรการการตรึงราคาขายปลีกน้ำมันในประเทศให้อยู่ในระดับที่ต่ำกว่าราคาที่ควรจะเป็น ส่งผลให้ราคาน้ำมันดิบในตลาดโลกที่สูงขึ้นมากและเป็นต้นทุนการผลิตที่สำคัญยังไม่สะท้อนไปที่ราคาสินค้าและบริการในประเทศอย่างเต็มที่ ประการที่สอง การลดลงของค่าเช่าบ้าน ในหมวดเคหสถาน ซึ่งมีน้ำหนักร้อยละ 18 ในตะกร้าดัชนีราคาผู้บริโภคทั่วไปโดยลดลงจากปีก่อนร้อยละ 0.6 ประการที่สาม ค่าเงินบาทที่แข็งขึ้นจากเฉลี่ย 41.53 บาทต่อดอลลาร์สหรัฐ ในปี 2546 เป็น 40.28 บาทต่อดอลลาร์สหรัฐ ในปี 2547 ส่งผลให้ราคาสินค้านำเข้าในรูปเงินบาทลดลง ประการสุดท้าย การที่รัฐขอความร่วมมือผู้ประกอบการให้ตรึงราคาสินค้า กอปรกับภาวะการแข่งขันที่รุนแรง ทำให้ผู้ประกอบการพยายามตรึงราคาสินค้าไว้เพื่อรักษาส่วนแบ่งตลาด อย่างไรก็ตาม ราคาสินค้าที่เพิ่มขึ้นมากในปีนี้ได้แก่ สินค้าในหมวดอาหารและเครื่องดื่ม โดยเฉพาะกลุ่มข้าว แป้งและผลิตภัณฑ์จากแป้งที่เพิ่มขึ้นร้อยละ 8.1 ตามความต้องการข้าวหอมมะลิเพื่อการส่งออกที่เพิ่มขึ้น ส่วนกลุ่มผักและผลไม้ รวมทั้งกลุ่มเนื้อสัตว์ เป็ดไก่และสัตว์น้ำราคาเพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 10.5 และ 9.3 ตามลำดับ ตามความต้องการบริโภคที่เพิ่มขึ้น สำหรับสินค้าในหมวดอื่น ๆ ที่มีใช้อาหารที่ราคาเพิ่มขึ้น ได้แก่ น้ำมันเชื้อเพลิง ตามราคาน้ำมันดิบในตลาดโลก ซึ่งส่งผลให้มีการปรับขึ้นค่า

กระแสไฟฟ้า ก๊าซหุงต้มและค่าโดยสารสาธารณะ เนื่องจากสินค้าที่ราคาปรับเพิ่มขึ้นส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มของอาหารสดและพลังงาน ทำให้อัตราเงินเฟ้อทั่วไปยังคงแตกต่างจากอัตราเงินเฟ้อพื้นฐาน

ปี พ.ศ. 2548 (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2549ก) ดัชนีราคาผู้บริโภคทั่วไป ในปี 2548 เพิ่มขึ้นร้อยละ 4.5 เร่งตัวขึ้นจากร้อยละ 2.7 ในปีก่อน โดยเป็นผลจากการเพิ่มขึ้นของราคาสินค้าในหมวดอาหารและเครื่องดื่มร้อยละ 5.0 และราคาหมวดอื่น ๆ ที่มีใช้อาหารร้อยละ 4.3 สำหรับดัชนีราคาผู้บริโภคพื้นฐาน (ไม่รวมราคาอาหารสดและพลังงาน) เพิ่มขึ้นร้อยละ 1.6 เร่งตัวขึ้นจากร้อยละ 0.4 ในปีก่อน จากการส่งผ่านรอบสองของต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้นจากราคาน้ำมันไปยังค่าโดยสารสาธารณะ และสินค้าหมวดอาหารสดไปยังอาหารบริโภคนอกบ้านและในบ้าน แต่ยังคงอยู่ในช่วงเป้าหมายร้อยละ 0 - 3.5 ของกรอบนโยบายการเงินปัจจัยสำคัญที่ทำให้อัตราเงินเฟ้อของไทยในช่วงที่ผ่านมาเร่งตัวขึ้น ได้แก่ ประการแรก การยุติมาตรการตรึงราคาขายปลีกน้ำมันในประเทศเพื่อให้สอดคล้องกับทิศทางราคาน้ำมันในตลาดโลกที่ได้ปรับตัวสูงขึ้นมากอย่างต่อเนื่อง ประการที่สอง ราคาสินค้ากลุ่มอาหารสด โดยเฉพาะราคาพืชผลเกษตร อาทิ ราคาผักและผลไม้ที่เพิ่มสูงขึ้นถึงร้อยละ 16.5 จากการที่ผลผลิตได้รับความเสียหายจากภัยธรรมชาติ อาทิ สถานการณ์ภัยแล้ง และภาวะน้ำท่วมต่อเนื่อง รวมทั้งอุปสงค์ต่างประเทศที่เพิ่มสูงขึ้น โดยเฉพาะข้าว และมันสำปะหลัง ประการที่สาม ต้นทุนเชื้อเพลิงที่สูงขึ้น ทำให้มีการปรับขึ้นค่าโดยสารสาธารณะร้อยละ 13.2 อาทิ ค่าโดยสารรถประจำทางและรถเมล์เล็ก รถทัวร์ เรือโดยสาร รถจักรยานยนต์รับจ้าง และเครื่องบิน นอกจากนี้ยังมีการปรับขึ้นค่ากระแสไฟฟ้าด้วย ประการสุดท้าย การปรับขึ้นภาษีสรรพสามิต สินค้าสุรา และบุหรี่ อย่างไรก็ดี อัตราเงินเฟ้อทั่วไปที่เพิ่มสูงขึ้นไปอยู่ที่ร้อยละ 6.2 ในเดือนตุลาคมได้ปรับลดลงมาอยู่ที่ระดับร้อยละ 5.9 และ 5.8 ในเดือนพฤศจิกายน และธันวาคม ตามลำดับ สะท้อนว่าอัตราเงินเฟ้อทั่วไปได้ผ่านจุดสูงสุดมาแล้วและมีแนวโน้มชะลอลงในระยะต่อไปจากราคาขายปลีกน้ำมันในประเทศที่ปรับลดลงตามราคาน้ำมันในตลาดโลก อนึ่ง จากการที่ราคาสินค้าที่ปรับเพิ่มขึ้นส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มของอาหารสดและพลังงาน จึงทำให้อัตราเงินเฟ้อทั่วไปแตกต่างจากอัตราเงินเฟ้อพื้นฐานค่อนข้างมาก นอกจากนี้ แม้ต้นทุนการผลิตจะสูงขึ้น และเริ่มส่งผ่านไปที่ราคาสินค้าและบริการในประเทศบ้างแล้ว แต่ผู้ประกอบการยังไม่สามารถปรับขึ้นราคาได้เต็มที่ เนื่องจากทางการได้เข้ามาดูแลราคาสินค้าพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีพของประชาชน โดยเฉพาะการเพิ่มรายการสินค้าควบคุมจาก 18 รายการเป็น 37 รายการ กอปรกับภาวะการแข่งขันที่รุนแรงทำให้ผู้ประกอบการต้องแบกรับภาระต้นทุนที่เพิ่มสูงขึ้นเอง อาทิ ค่าขนส่งสินค้า เพื่อรักษาส่วนแบ่งการตลาด

นโยบายการเงินของประเทศไทยในปัจจุบัน

ธนาคารแห่งประเทศไทยได้พิจารณาปัจจัยต่าง ๆ ในระบบการเงิน ทั้งปัจจุบันและในอนาคตแล้วเห็นว่า การใช้ปริมาณเงินเป็นเป้าหมายจะมีประสิทธิภาพน้อยกว่าการใช้เงินเฟ้อเป็นเป้าหมาย เนื่องจาก ความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณเงินและการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจไม่มีเสถียรภาพ นอกจากนี้การที่ระบบการเงินในประเทศเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้ความต้องการสินเชื่อของภาคเอกชน รวมทั้งความสามารถของระบบการเงิน ในการขยายสินเชื่อในแต่ละช่วงมีความไม่แน่นอน ดังนั้น ธปท. จึงเปลี่ยนมาใช้อัตราเงินเฟ้อเป็นเป้าหมายในการดำเนินนโยบายการเงินในปัจจุบันแทน (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2549ข)

เป้าหมายอัตราเงินเฟ้อ

การใช้อัตราเงินเฟ้อเป็นเป้าหมายของการดำเนินนโยบายการเงินมีที่มาจากความเชื่อที่ว่า นโยบายการเงินไม่สามารถใช้กระตุ้นเศรษฐกิจได้โดยตรงในระยะยาว แต่สามารถใช้สร้างเสถียรภาพของระบบราคาเพื่อเป็นพื้นฐานให้เศรษฐกิจขยายตัวต่อไป ในการดำเนินนโยบายการเงินโดยมีอัตราเงินเฟ้อเป็นเป้าหมาย ธนาคารกลางจะใช้อัตราดอกเบี้ยนโยบายเป็นเครื่องมือส่งสัญญาณแรง หรือชะลออุปสงค์รวมภายในประเทศ เพื่อจัดการให้อัตราเงินเฟ้ออยู่ในระดับเป้าหมายที่ประเมินว่าเหมาะสมที่สุดกับระบบเศรษฐกิจ หากอัตราเงินเฟ้อมีแนวโน้มเร่งตัวสูงขึ้นกว่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ ธนาคารกลางจะขึ้นอัตราดอกเบี้ยนโยบาย ส่งผลให้ต้นทุนของการกู้ยืมเงินในระบบเศรษฐกิจสูงขึ้น การบริโภค การลงทุน ตลอดจนอุปสงค์รวมของประเทศชะลอลง และแรงกดดันเงินเฟ้อจากด้านอุปสงค์ชะลอลงที่สุดในทางตรงกันข้าม หากประเมินว่าอัตราเงินเฟ้อมีแนวโน้มจะต่ำกว่าเป้าหมาย ธนาคารกลางจะปรับลดอัตราดอกเบี้ยนโยบาย ซึ่งจะส่งผลเร่งอุปสงค์รวมและอัตราเงินเฟ้อสังเกตได้ว่าในการดำเนินนโยบายการเงินตามกรอบเป้าหมายอัตราเงินเฟ้อ ธนาคารกลางจะไม่เข้าไปควบคุมการเปลี่ยนแปลงระดับราคาของสินค้าและบริการที่ผู้ผลิตด้วยการกำหนดราคาขายโดยตรง เนื่องจากระดับราคานั้นเป็นตัวส่งสัญญาณการแบ่งสรรทรัพยากรในระบบเศรษฐกิจให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ แต่ธนาคารกลางจะใช้อัตราดอกเบี้ยเป็นเครื่องมือส่งสัญญาณให้ผู้เล่นในระบบเศรษฐกิจปรับพฤติกรรมของตนให้สอดคล้องกับดุลยภาพ ซึ่งอาจเป็นการเร่งหรือชะลออุปสงค์รวมในระบบเศรษฐกิจ ในลักษณะที่ระดับราคาเปลี่ยนแปลงอย่างมีประสิทธิภาพเป็นสำคัญ

ประเด็นสนับสนุนการใช้อัตราเงินเฟ้อเป็นเป้าหมายของการดำเนินนโยบายการเงิน

การใช้อัตราเงินเฟ้อเป็นเป้าหมายของการดำเนินนโยบายการเงินมีข้อได้เปรียบหลัก คือ 1) เป็นการมุ่งสร้างเสถียรภาพระบบราคาโดยตรงโดยไม่ต้องพึ่งเสถียรภาพเศรษฐกิจต่างประเทศ หรืออ้างอิงปริมาณเงินก่อน และ 2) เป็นการสร้างความน่าเชื่อถือให้กับการดำเนินนโยบายการเงินของธนาคารกลาง เมื่อเทียบกับการใช้อัตราเงินเฟ้อเป็นเป้าหมายของการดำเนินนโยบายการเงิน เป็นการใช้เสถียรภาพของระบบราคาในประเทศเป็นเป้าหมายของการดำเนินนโยบายการเงินโดยตรง โดยมีต้องใช้เสถียรภาพของเศรษฐกิจต่างประเทศ เป็นตัวสร้างเสถียรภาพของระบบราคาภายในประเทศ เช่น การใช้อัตราแลกเปลี่ยนคงที่เป็นเป้าหมาย หรือการใช้ปริมาณเงินเป็นเป้าหมาย

ในทางหนึ่ง ธนาคารกลางที่ใช้อัตราเงินเฟ้อเป็นเป้าหมายของนโยบายการเงิน สามารถดำเนินนโยบายการเงินได้เป็นอิสระ โดยไม่ต้องผูกติดกับนโยบายการเงินของประเทศอื่น เนื่องจากธนาคารกลางมีต้องกังวลว่านโยบายการเงินที่แตกต่างกับของประเทศที่ตนนำค่าเงินไปผูกติดไว้จะส่งผลให้มีเงินทุนไหลออกหรือไหลเข้า จนสร้างแรงกดดันต่อเป้าหมายของอัตราเงินเฟ้อที่ได้ตั้งไว้ในอีกทางหนึ่ง ธนาคารกลางที่ใช้อัตราเงินเฟ้อเป็นเป้าหมายของนโยบายการเงินจะไม่ต้องกังวลกับความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณเงินและผลผลิตที่อาจไม่คงที่จากการเปลี่ยนแปลงในความเร็วของการไหลเวียนของเงิน ในนัยหนึ่ง การใช้อัตราเงินเฟ้อเป็นเป้าหมายของการดำเนินนโยบายการเงินหมายความว่า ธนาคารกลางจะมุ่งจัดการเสถียรภาพของระดับราคาในระบบเศรษฐกิจโดยตรง ซึ่งจะเปรียบการพยายามจัดการเสถียรภาพของระดับราคาผ่านปริมาณเงิน โดยที่ไม่สามารถระบุได้แน่ชัดว่าปริมาณที่เหมาะสมควรเป็นเท่าใด

หลังจากทศวรรษที่ 1970 เป็นต้นมา การดำเนินนโยบายการเงินที่ใช้อัตราแลกเปลี่ยน หรือปริมาณเงินเป็นเป้าหมายขึ้นกลางในหลาย ๆ ประเทศ เริ่มประสบปัญหาชัดเจน ส่งผลให้ความน่าเชื่อถือของการดำเนินนโยบายการเงินตามกรอบเป้าหมายอัตราแลกเปลี่ยนคงที่และเป้าหมายปริมาณเงินลดลง เป้าหมายอัตราแลกเปลี่ยนคงที่เริ่มขาดความน่าเชื่อถือลงเรื่อย ๆ ในภาวะที่การเคลื่อนไหวของเงินทุนระหว่างประเทศ เพิ่มมากขึ้นทั้งในขนาดและความผันผวน ขณะที่เป้าหมายปริมาณเงิน เริ่มขาดความน่าเชื่อถือเมื่อความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณเงินและระดับผลผลิตรวมของประเทศขาดเสถียรภาพ

เมื่อคำนึงว่าปัจจุบันการเคลื่อนไหวของเงินทุนระหว่างประเทศมักจะเป็นไปในทางเสรีมากขึ้น การใช้อัตราเงินเฟ้อเป็นเป้าหมายของการดำเนินนโยบายการเงินจะมีความน่าเชื่อถือมากกว่าเป้าหมายอัตราแลกเปลี่ยนคงที่ เนื่องจากธนาคารกลางไม่จำเป็นต้องกังวลถึงการที่เป้าหมายอัตราแลกเปลี่ยนที่กำหนดไว้อาจไม่สอดคล้องกับดุลยภาพทางเศรษฐกิจเมื่อเวลาเปลี่ยนไป และไม่ต้องกังวลถึงการโจมตีค่าเงินโดยนักเก็งกำไร ขณะที่ในอีกทางหนึ่ง การใช้อัตราเงินเฟ้อเป็นเป้าหมายของนโยบายการเงินจะน่าเชื่อถือกว่าการใช้เป้าหมายปริมาณเงิน เนื่องจากที่ผ่านมาความผันผวนในความเร็วของการไหลเวียนของเงิน ส่งผลให้เป้าหมายปริมาณเงินที่ตั้งไว้ มักไม่สอดคล้องกับกิจกรรมในภาคเศรษฐกิจจริง

ประเด็นที่ควรคำนึงในการใช้อัตราเงินเฟ้อเป็นเป้าหมายของการดำเนินนโยบายการเงิน

ประเด็นที่ควรคำนึงในการใช้อัตราเงินเฟ้อเป็นเป้าหมายของการดำเนินนโยบายการเงิน ได้แก่ 1) การเปลี่ยนแปลงของอัตราเงินเฟ้อจากความผันผวนด้านอุปทาน และ 2) ความสามารถในการพยากรณ์แนวโน้มอัตราเงินเฟ้อของธนาคารกลาง ในการดำเนินนโยบายการเงินตามกรอบเป้าหมายเงินเฟ้อ หากอัตราเงินเฟ้อมีแนวโน้มที่จะสูงเกินเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ ธนาคารกลางจะขึ้นอัตราดอกเบี้ยนโยบาย เพื่อส่งสัญญาณชะลอการเร่งตัวของอุปสงค์และแรงกดดันด้านราคา อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่อัตราเงินเฟ้อเร่งตัวสูงขึ้นเนื่องจากปัจจัยทางด้านอุปทาน เช่น ความตึงเครียดในแหล่งผลิตน้ำมัน ส่งผลให้ราคาน้ำมัน ต้นทุนการผลิต ระดับราคา และอัตราเงินเฟ้อเร่งตัวสูงขึ้น การขึ้นอัตราดอกเบี้ยเพื่อดึงอุปสงค์และอัตราเงินเฟ้อให้ต่ำลง อาจเป็นการซ้ำเติมเศรษฐกิจโดยใช้เหตุ เนื่องจากการปรับตัวของราคาน้ำมันที่ส่งผลเพิ่มต้นทุนการผลิตและเร่งอัตราเงินเฟ้อนั้น จะส่งผลกระทบเชิงลบต่อเศรษฐกิจอยู่แล้ว การขึ้นอัตราดอกเบี้ยนโยบาย ซึ่งเป็นการเพิ่มต้นทุนของการบริโภคและการลงทุนเข้าไปอีก ส่งผลให้เศรษฐกิจหยุดชะงักได้

ดังนั้น ในการใช้อัตราเงินเฟ้อเป็นเป้าหมายของการดำเนินนโยบายการเงิน อัตราเงินเฟ้อที่ใช้จะต้องเป็นอัตราเงินเฟ้อที่จะไม่ตอบสนองกับความผันผวนด้านอุปทานมากเกินไป เช่น อาจต้องหักราคาสินค้าหมวดพลังงานออก เช่นเดียวกับราคาสินค้าหมวดอาหารสด เนื่องจากในกรณีที่ฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล หรือมีภาวะน้ำท่วมจนผลผลิตทางการเกษตรเสียหาย ราคาสินค้าเกษตร โดยเฉพาะหมวดอาหารสดอาจปรับเพิ่มสูงขึ้นมาก จะทำให้อัตราเงินเฟ้อทั่วไปเร่งตัวสูงขึ้น การขึ้นอัตราดอกเบี้ยเพื่อชะลอการบริโภค การลงทุน และอัตราเงินเฟ้อ อาจเป็นการซ้ำเติมภาวะเศรษฐกิจให้หยุดชะงักได้

นอกจากจะต้องคำนึงว่าอัตราเงินเฟ้อมาจากความผันผวนด้านอุปทานหรือไม่แล้ว การใช้
อัตราเงินเฟ้อเป็นเป้าหมายของการดำเนินนโยบายการเงิน ธนาคารกลางจะต้องมีความสามารถในการ
การคาดการณ์อัตราเงินเฟ้อและผลผลิตล่วงหน้าได้ตามสมควร ทั้งนี้ การปรับอัตราดอกเบี้ยนโยบาย
จะต้องใช้เวลาพอสมควรกว่าที่จะส่งผลกระทบ หรือเร่งอุปสงค์รวม หากธนาคารกลางไม่มี
ความสามารถในการคาดการณ์อัตราเงินเฟ้อล่วงหน้าตามสมควร การปรับอัตราดอกเบี้ยนโยบาย
เพื่อตอบสนองกับการเปลี่ยนแปลงในอัตราเงินเฟ้ออาจช้าเกินไป และเมื่ออุปสงค์รวมเริ่มตอบสนอง
กับการเปลี่ยนแปลงในอัตราดอกเบี้ยนโยบายนั้น วงจรเศรษฐกิจอาจได้เปลี่ยนไปมากแล้ว จนผลที่
ได้อาจเกิดผลเสียแก่ระบบเศรษฐกิจ